

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, місто Луцьк, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Коцюбі Владлені В'ячеславівні** з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» на підставі прилюдного захисту дисертації «Медіадипломатія в зовнішньополітичних стратегіях держав» за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії 16 травня 2024 року.

Коцюба Владлена В'ячеславівна 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2020 році закінчила Університет Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Свідectво про визнання іноземного документа про освіту N-17031-20 (Право на здобуття освіти відповідає типу іноземного документа про освіту за академправами) та здобула кваліфікацію магістр міжнародних відносин, за спеціальністю Економічна дипломатія.

З 01 жовтня 2020 року по сьогодні навчається в аспірантурі Волинського національного університету імені Лесі Українки за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Дисертацію виконано у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, місто Луцьк.

Наукові керівники: **Шуляк Антоніна Миколаївна**, доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки (Україна, м.Луцьк); **Прокоп Маряна Володимирівна**, доктор філософії з політичних наук, Інститут міжнародних відносин і публічної політики, Університет Яна Кохановського в Кельце (Польща, м.Кельце)

Основні положення та результати дисертаційної роботи опубліковані в 12 публікаціях, а саме: 2 наукових статтях у фахових виданнях України, 1 стаття у виданні, що індексується у наукометричній базі WoS, а також 9 постконференційних публікаціях, які висвітлюють результати та засвідчують про апробацію матеріалів дисертації. Головні результати дослідження висвітлено у таких публікаціях:

1. Kotsiuba V. Elementy kluczowe strategii dyplomacji publicznej Ukrainy. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Луцьк: Вежа-друк, 2022. № 1(12). С. 123-138. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/256/230>, DOI: 10.29038/2524-2679-2022-01-123-138.

2. Kotsiuba V. Naruszenia praw czlowieka w kontekście wojny rosyjskoukraińskiej. Історико-політичні проблеми сучасного світу. № 47 (2023). Чернівці. С. 124-133. URL: <http://www.interrel.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/07journals/page47>, DOI: 10.31861/mhpi2023.47.124-133.

3. Andriukhina V., Homaniuk O., Yelova T., Korotkyi V., Kotsiuba V., Taradiuk R., Shuliak N. Digitalization and strengthening resistance to misinformation in Ukraine as the instrument of strategic communications. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 14/01/XL. (volume 14, issue 1, special issue XL.). 2024. P.97-103, Web of Science, Q3 https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_16.pdf (внесок авторки – 40%)..

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради:

Тихомирова Євгенія Борисівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Зауваження:

1. Важливо розглядати, наскільки владні структури та громадянське суспільство можуть використовувати нові канали інформації й комунікації для підтримки основних представницьких інститутів, які є основою об'єднання громадян та суспільства. Нові можливості громадської участі в політичному житті, які виникають завдяки сучасним комунікативним технологіям, можуть бути ключовим чинником, однак їхнє значення поки неочевидне. Проте, ЗМІ та інші комунікаційні засоби можуть сприяти підвищенню прозорості, відкритості та відповідальності державних інститутів, а також змінювати механізми взаємодії між громадянами та представницькими органами. Втім, якщо інформатизація суспільства відбувається виключно на верхньому рівні і не залучає всіх шарів населення, це може призвести до втрати контролю громадян над діяльністю державних структур та недостатньої перевірки їхніх дій. Такий сценарій не тільки не сприяє більшій прозорості держави, а й може зміцнити монополію держави на інформацію, надаючи правлячій еліті додаткові можливості маніпулювати суспільством та окремими особами. Технології можуть змінювати форми регулювання, але не впливають на їх сутність, що може призвести до «оцифрування» відносин між громадянами та державними інститутами та загрозувати лібералізації суспільних відносин.

2. Доцільно було би більше уваги приділити аналізу ролі провідних державних акторів міжнародних відносин у формуванні порядку денного розвитку глобальної медійної світ-системи та наповненні її інформаційними потоками. Це дало б можливість одержати більш повне та різнобічне уявлення про досліджувану проблему.

3. У розділах згадується використання «м'якої сили». Я вважаю, що важливо було б включити методологічний підхід, запропонований американським вченим Дж. Насмом, відомий як «гнучка («м'яка») влада», яка розглядає інформацію як інструмент влади та впливу. Більшість знайомі з концепцією «твердої влади» - використання військової та економічної сили національною державою для досягнення своїх цілей від інших політичних організацій. Цей підхід часто ґрунтується на заохоченні – «пряник» або загрозах – «батіг». Проте існують ситуації, коли країни досягають результатів без очевидних загроз. Цей непрямий метод іноді вважається «другим обличчям влади» або «м'якою силою». Поняття «м'яка сила» (або привабливість) визначається як здатність впливати на вибір завдяки нематеріальним активам, таким як привабливість, висока культура, політичні цінності, інститути та політичні принципи, які базуються на праві й мають високий моральний авторитет. У той час як «тверда сила» зазвичай асоціюється з військовою та економічною міццю.

Шульська Наталя Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальних комунікацій факультету філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Зауваження:

1. Напевно, не зовсім доречно називати медіадипломатію – новим видом дипломатичних відносин, адже й раніше послуговувалися медійними засобами (лише традиційними) для ведення зовнішньополітичної діяльності. Можливо, варто було б чіткіше пояснити запропоновану дефініцію й указати на видозміну медійних засобів у зв'язку з впливом інтернету й ІКТ. У контексті сучасної медіадипломатії в роботі зосереджено увагу переважно на віртуальній дипломатії, тоді як роль традиційних медіа в дисертації описана лише побіжно. Хотілося б дізнатися, які традиційні медіа в сучасній міжнародній комунікації залишилися, а які зникли?

2. Ставлячи в один ряд (с. 21) цифрову дипломатію, електронну дипломатію, віртуальну дипломатію, фейсбук-дипломатію, твіттер-дипломатію, інстаграм-дипломатію, дисертантка сплутує родо-видові поняття.

3. Пишучи про те, що «одним з найпопулярніших механізмів медіадипломатії є використання соціальних медіа та мереж задля реалізації цілей, закладених у зовнішньополітичних стратегіях держав» (с. 40), авторка помилково вдається до тавтології, бо хіба мережі не є соціальними медіа?

4. На с. 201 допущено фактичну помилку, адже Ганну Маляр названо заступницею Міністра оборони України, тоді як правильно було б написати «ексзаступниця».

5. Серед моментів, які порушують читання дисертації, – мовні й технічні огріхи. У тексті роботи фіксуємо орфографічні помилки, зумовлені недотриманням Нової редакції правопису: *проектів* (правильно – *проектів*), *медіа комунікація* (правильно – *медіакомунікація*), *прес-секретар* (правильно – *прессекретар*), *мас-медіа* (правильно – *масмедіа*), *веб-сайт* (правильно – *вебсайт*), *Фейсбук-дипломатія* (правильно – *фейсбук-дипломатія*), *Твіттер-дипломатія* (правильно – *твіттер-дипломатія*), *Збройні Сили України* (правильно – *Збройні сили України*); *Інтернет-просторі* (правильно – *інтернет-просторі*); лексичні неточності: *фактор* (с.16) (правильно – *чинник*), *наступних країн* (с. 22) (правильно – *таких країн*), *дане поняття* (с. 30) (правильно – *це поняття*), *не дивлячись на заборони* (с. 59) (правильно – *незважаючи на заборони*), *переважна більшість* (с. 169) (правильно – *більшість*); граматичні аномалії: *в порівнянні до* (с. 16) (правильно – *порівняно з*), *в залежності від* (с. 38) (правильно – *залежно від*), *згідно думки* (с. 41) (правильно – *згідно з думкою*); стилістичні хиби: *згідно української дослідниці* (с. 142) (правильно – *згідно з думкою української дослідниці*); помилки евфонії: *у одній* (с. 21) (правильно – *в одній*). Натрапляємо на недотримання технічних правил (неуніфіковані лапки й ненормативне тире). Відповідно до наукової етики роботи дослідниця не завжди послідовно оперує займенником «нами», спорадично використовуючи форму «мною». Зазначені міркування аж ніяк не применшують наукової ваги виконаної дисертації, а лише доповнюють та уточнюють деякі дискусійні моменти.

Сухорольська Ірина Юріївна, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».

Зауваження:

І. Незважаючи на багатоманіття використаного матеріалу, сутність поняття «медіадипломатія», як і його межі, залишилися доволі розмитими. Авторка стверджує,

що медіадипломатія є продовженням та розширенням публічної дипломатії у контексті мережі Інтернет або новим видом публічної дипломатії (с. 40, с. 212). У такому разі, вона мала б успадкувати головну структуру та елементи публічної дипломатії, включаючи цілі, суб'єктів та цільові аудиторії, тобто залишитися власне «дипломатією» – діяльністю, яка спрямована на комунікацію з іноземцями та засобом досягнення зовнішньополітичних цілей. З іншого боку, в роботі занадто багато уваги надано внутрішньополітичним або внутрішньоорганізаційним процесам, які мають доволі опосередкований зв'язок із комунікацією з іноземцями в межах стратегії зовнішньої політики і публічної дипломатії. Йдеться, передусім, про процеси цифровізації всередині держави, подолання цифрового розриву і цифрової неграмотності, покращення надання державних послуг, у тому числі через Дію, надання консульських послуг власним громадянам, які перебувають за кордоном (с. 61, 164), забезпечення кібербезпеки тощо. Також варто було б чітко розмежовувати організацію дипломатичної діяльності в межах державного апарату (включаючи роль у цьому цифрових медіа) та реалізацію медіадипломатії. Тоді було б зрозуміло, що описана у підрозділі 2.2. Диплоедія (с. 76) – це засіб удосконалення роботи Держдепартаменту, але не зразок реалізації медіадипломатії, оскільки доступ в іноземців до цієї платформи відсутній.

2. Незрозумілим залишається співвідношення понять «медіадипломатія» та «цифрова дипломатія». У роботі вони фактично вживаються як повні синоніми, проте насправді ці терміни не можуть бути повністю взаємозамінними, оскільки «медіа» – це не те ж саме, що цифровий. На нашу думку, варто було звернути більшу увагу все ж на медіаскладову і виводити медіадипломатію із міжнародного телерадіомовлення в межах публічної дипломатії, яке зародилося в часи Холодної війни. Насправді авторка неодноразово торкається цих тем у різних місцях роботи (с. 106), наприклад, широко описує діяльність традиційних медіа в підрозділі 2.3 (західних і Al Jazeera). Але водночас, підсумовуючи, вона стверджує, що медіадипломатія – це саме новий вид дипломатії, що виник у результаті тривалого впливу мас-медіа, ІКТ та Інтернету на традиційну дипломатію (с. 40), і майже весь акцент в інших підрозділах робиться лише на нові цифрові медіа та інші цифрові явища. Це не дозволяє їй врахувати увесь теоретичний і практичний досвід використання медіа в дипломатії та міжнародних комунікаціях з 1950-их до 1990-их років.

3. У підрозділі 1.2. «Характеристика досліджень зовнішньополітичних стратегій» інформація подана дещо фрагментарно і трохи хаотично. Зокрема, якщо щодо окремих держав ідеться про деякі елементи зовнішньополітичної стратегії, які стосуються медіадипломатії (наприклад, про США на с. 46), то щодо інших не до кінця зрозуміло, як ці дослідження стосуються загальної теми. У підсумку йдеться про проведену систематизацію ознак зовнішньополітичних стратегій різних держав (с. 50), проте її результати не деталізовано. У інших розділах роботи про місце медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях різних держав, окрім України, сказано недостатньо. Більша увага до цих аспектів дозволила б уникнути низки проблем, зокрема забезпечила б фокус уваги саме на зовнішній політиці та дипломатії, а не на різноманітних суміжних питаннях, які стосуються політик і стратегій в інших сферах.

4. У дисертації недостатньо опрацьовано питання цільових аудиторій медіадипломатії. У різних місцях роботи згадуються три рівні медіадипломатії: 1) між дипломатами, 2) між дипломатами і ЗМІ, 3) між дипломатами і користувачами соціальних мереж (с. 61). Щодо першого (використання мас-медіа у спілкуванні між дипломатами різних країн) описані цікаві приклади, зокрема про публічну комунікацію міністрів Швеції та Бахреїну (с. 79), чи президента США і лідера Північної Кореї (с. 110). Проте на основі цих прикладів не зроблено ніяких загальних висновків, які б продемонстрували, у яких випадках та з якою метою проводиться така комунікація за допомогою саме цих засобів. Увага до цільових аудиторій допомогла б зрозуміти, на кого насправді націлена така публічна переписка політичних лідерів через медіа, а також як цей інструмент використовують у багатьох інших випадках, зокрема, під час російсько-української війни. Поза увагою дослідниці залишається й детальний аналіз цільових аудиторій на інших двох рівнях медіадипломатії. Коли авторка згадує про Zoom-дипломатію (с. 86), не розкрито, у яких саме форматах дипломатичної діяльності вона застосовується і хто є учасниками таких відеоконференцій.

5. Зважаючи на особливості теперішньої міжнародної ситуації, хотілося б побачити аналіз відмінностей між медіадипломатією, з одного боку, та медіапропагандою, а також різноманітними ПІСО, які також реалізуються в медіа-середовищі, з іншого боку. У межах досліджень публічної дипломатії написана велика кількість робіт про її розмежування з пропагандою. Хоча ця межа є нечіткою, все ж насправді вона існує, тому її визначення у середовищі нових медіа є важливим і актуальним завданням. Авторка вдало побудувала структуру роботи, виділивши в окремих підрозділах 2.2. і 2.3. дослідження медіадипломатії демократичних та авторитарних держав. Проте їй не вдалося продемонструвати принципові відмінності між ними, що було б корисно, зважаючи на теперішню ситуацію в Україні, щодо якої росія проводить саме пропаганду та ПІСО, націлені на громадян різних країн світу. У зв'язку з цим, питання, наскільки зовнішня інформаційна медіадіяльність авторитарних держав на зразок КНР, КНДР чи росії є саме медіадипломатією залишилося відкритим.

6. У тексті роботи містяться непоодинокі помилки технічного характеру, а також деякі некоректні формулювання, як-от: «Терористична атака на Всесвітній торговий центр ... стала проривом для традиційних форм дипломатії» (с. 16), «пошуковий запит академічного тексту цифрового інструменту» (с. 17), «Споживання таких медіа» (с. 33), «проживають 8 із 10 найкращих країн» (с. 71). Крім того, на с. 72 помилково вказано, що USIA було створено у 1996 р.

Макух-Федоркова Іванна Іванівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Зауваження:

1. У параграфі 1.2 зазначається характеристика досліджень зовнішньополітичних стратегій на прикладах вибраних держав (США, Франція, Велика Британія, Естонія, Україна) як один найголовніших та найважливіших елементів їх зовнішньої політики, проте не зовсім зрозумілим який хронологічний період часу

аналізується і яка логіка формування дипломатичних стратегій саме в цих зазначених вище країнах, що в них спільного та відмінного;

2. У другому розділі дисертаційного дослідження «Світовий досвід запровадження й реалізації медіадипломатії» за основу аналізу реалізації медіадипломатії було взято приклади «найбільш успішних практик, зокрема, США, Велика Британія, Австралія, Індія, Швейцарія, Аргентина, Франція, Швеція, Данія, Польща, Естонія, Мексика, Японія, Південна Корея, Саудівська Аравія, Катар», проте чітко не аргументовано суть такого вибору та ефективність втілення медіадипломатії в зазначених вище країнах. Також не спостерігається однакової пропорційності викладу матеріалу;

3. У П.2.2 «Структура та механізми реалізації медіадипломатії в демократичних державах» не вистачає логічних доказів та аналізу стосовно того, наскільки ефективними були механізми реалізації медіадипломатії у демократичних державах;

4. П.2.3 присвячений «Моделі медіадипломатії в тоталітарних та авторитарних державах». На стор. 99 дисертанка зазначає наступне «Згідно рейтингу до переліку держав з авторитарною формою правління 14 увійшло 59 країн, що складає 36,9 % світової популяції та 35,3% усіх держав світу. Цікавим є те, що майже половина цих держав розташовані на африканському континенті. Саме тому, можемо говорити про існування регіональної моделі африканської медіадипломатії». Які аргументи підсилюють цю точку зору?

5. На наш погляд, дисертаційна робота значно б виграла, якби авторка належною мірою представила методологію наукової роботи, виділивши для цього окремих підрозділ. Перераховані у Вступі (ст. 19-20) та в П.1.3 (ст. 55-56) теоретико-методологічні підходи, принципи, загальнонаукові та спеціальні методи, на наш погляд, дають слабку уяву про методологічний інструментарій дослідження. Втім, у тексті дисертації простежується використання і методологічних підходів, і методів дослідження.

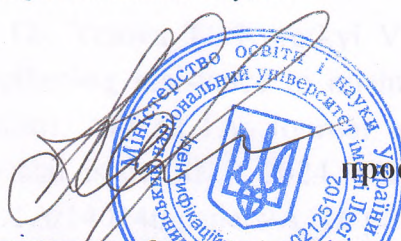
Результати відкритого голосування:

«за» – 5 членів ради;

«проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти у науки України, м. Луцьк присуджує **Коцюбі Владлені В'ячеславівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Голова
разової спеціалізованої
вченої ради

проф. Наталія КАРПЧУК

